

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів**

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

**підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньо-професійної програми Облік і оподаткування**

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента **БАНКІВСЬКА СИСТЕМА** підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 *Облік і оподаткування*, за освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування

Розробник: Матвійчук Н.М., доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук, доцент

Силабус погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми

Анна САФАРОВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів

протокол № 2 від 18 вересня 2023 р.

Завідувачка кафедри:

Олена СТАЦУК

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 071 Облік і оподаткування, Облік і оподаткування, перший (бакалаврський)	Вибіркова
		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
Кількість годин / кредитів <u>150 / 5</u>		Лекції Денна 24 год. Заочна 6 год
		Практичні (семінарські) Денна 30 год. Заочна 8 год
		Лабораторні Денна 0 год Заочна 0 год
		Індивідуальні 0 год.
ІНДЗ: немає		Консультації Денна 10 год. Заочна 18
		Самостійна робота Денна 86 год. Заочна 118
		Форма контролю: залік
Мова навчання		<u>українська</u>

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: МАТВІЙЧУК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

Науковий ступінь: кандидат економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри фінансів

Мобільний телефон: 096-51-37-409

E-mail: matviichuk.nataliia@vnu.edu.ua

Електронний розклад: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Освітня компонента «Банківська система» належить до переліку вибіркової дисципліни підготовки бакалавра за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» та спрямована на вивчення особливостей функціонування банківської системи України та операцій, виконуваних комерційними банками і НБУ.

2. Пререквізити. Перед вивченням дисципліни студент повинен знати основи економіки або основи фінансів.

3. Постреквізити. Знання, здобуті при вивченні освітнього компонента будуть корисними для підготовки до єдиного фахового вступного випробування з обліку та фінансів до магістратури.

4. Мета і завдання освітнього компонента. Мета – формування у студентів теоретичних знань про функціонування комерційних банків, здійснюваних ними операцій і послуг, та практичних навичок здійснення деяких банківських операцій.

Завдання освітнього компонента: висвітлення актуальних питань щодо діяльності комерційного банку, його функцій, порядку створення, механізмів здійснення банківських операцій та послуг, підходів до оцінки діяльності банків, проблем законодавчого регулювання банківської діяльності в Україні, розуміння особливостей взаємовідносин між клієнтами і комерційними банками та між НБУ і комерційними банками.

Після завершення вивчення дисципліни студенти **зможуть:**

- знати законодавчу та нормативну базу, що регламентує банківську діяльність, основні характерні риси сучасної банківської системи України, цілі, функції та принципи функціонування її окремих ланок;

- знати економічний зміст та механізми здійснення базових банківських операцій та надання банківських послуг;

- знати методичні підходи до проведення аналізу банківської діяльності та застосовувати відповідний методичний інструментарій діагностики стану банківських установ;

- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері банківської справи;

- володіти методами оцінки стану, проблем та перспектив розвитку банківської системи України.

5. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких студент набере в результаті вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері обліку, аудиту та оподаткування в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

Програмні результати

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові зв'язки, які існують між процесами і явищами на різних рівнях економічних систем.

6. Структура навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Економічні, правові та організаційні основи діяльності банківських установ							
Тема 1. Суть та структурні компоненти банківської системи України	10	1	2	-	1	6	О, Т (8 б)
Тема 2. Національний банк України	10	1	2	-	1	6	О, Т, ТР (8 б)
Тема 3. Комерційні банки	10	2	2	-	-	6	О, Т (8 б)
Тема 4. Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу. Грошово-кредитна політика	11	2	2	-	1	6	О, Т (8 б)
Тема 5. Створення та організація діяльності банку	11	2	2	-	1	6	О, Т (8 б)
Разом за модулем 1	52	8	10	-	4	30	40 балів
Змістовий модуль 2. Фінансові ресурси комерційного банку та основні операції. Регулювання діяльності банків							
Тема 6. Формування ресурсів комерційного банку.	13	2	4	-	-	7	О, Т, РЗ, ТР (12 б)
Тема 7. Активи банку та активні операції. Кредитні операції	11	2	2	-	-	7	О, Т, РЗ, ТР (6 б)
Тема 8. Розрахунково-касові операції комерційних банків	14	2	4	-	1	7	О, Т, РЗ, ТР (12 б)
Тема 9. Операції комерційних банків з цінними паперами	12	2	2	-	1	7	О, Т, РЗ (6 б)
Тема 10. Валютні операції	12	2	2	-	1	7	О, Т, РЗ (6 б)
Тема 11. Нетрадиційні операції та банківські послуги	12	2	2	-	1	7	О, Т (6 б)
Тема 12. Забезпечення фінансової стійкості банків	12	2	2	-	1	7	О, Т, РЗ (6 б)
Тема 13. Економічні нормативи регулювання діяльності банків	12	2	2	-	1	7	О, Т, РЗ (6 б)
Разом за модулем 2	96	16	18	-	6	56	60 балів
Всього годин/Балів	150	24	30	-	18	118	100

Форма контролю*: О – опитування; Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, Р – реферат, аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Економічні, правові та організаційні основи діяльності банківських установ							
Тема 1. Суть та структурні компоненти банківської системи України	10	1	1	-	1	9	О, Т (12,5 б)
Тема 2. Національний банк України	10	1	1	-	1	9	О, Т, ТР (12,5 б)
Тема 3. Комерційні банки	10	1	1	-	1	9	О, Т (12,5 б)
Тема 4. Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу. Грошово-кредитна політика	11	1	1	-	2	9	О, Т (12,5 б)
Тема 5. Створення та організація діяльності банку	11	-	-	-	2	9	О, Т
Разом за модулем 1	52	4	4	-	7	45	50 балів
Змістовий модуль 2. Фінансові ресурси комерційного банку та основні операції. Регулювання діяльності банків							
Тема 6. Формування ресурсів комерційного банку.	13	1	0,5	-	2	9	О, Т, РЗ, ТР (7 б)
Тема 7. Активи банку та активні операції. Кредитні операції	11	1	0,5	-	2	9	О, Т, РЗ, ТР (6 б)
Тема 8. Розрахунково-касові операції комерційних банків	14	-	0,5	-	2	9	О, Т, РЗ, ТР (7 б)
Тема 9. Операції комерційних банків з цінними паперами	12	-	0,5	-	1	9	О, Т, РЗ (6 б)
Тема 10. Валютні операції	12	-	0,5	-	1	9	О, Т, РЗ (7 б)
Тема 11. Нетрадиційні операції та банківські послуги	12	-	0,5	-	1	9	О, Т (6 б)
Тема 12. Забезпечення фінансової стійкості банків	12	-	0,5	-	1	9	О, Т, РЗ (6 б)
Тема 13. Економічні нормативи регулювання діяльності банків	12	-	0,5	-	1	10	О, Т, РЗ (7 б)
Разом за модулем 2	96	2	4	-	11	73	50 балів
Всього годин/Балів	150	6	8	-	18	118	100

Форма контролю*: О – опитування; Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, Р – реферат, аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

7. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в опрацюванні лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, питань, винесених на самостійне вивчення і розв'язування задач.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка консультацій. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Навчання також може відбуватись в онлайн формі з використанням програми Zoom або Teams office 365 за погодженням із керівником курсу за наявності об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.). Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування чи нижчої оцінки залежно від масштабів плагіату чи обману, що регламентовано Положенням ВНУ ім. Лесі Українки «Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату».

Політика щодо дедлайнів і перекладання. Пропущені заняття відпрацьовуються у визначений викладачем час без зниження оцінки.

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені силабусом навчальної дисципліни, зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnii.pdf). Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

Наприклад, сертифікат, одержаний за результатами проходження курсів та освітніх серіалів (одного з переліку на вибір здобувача освіти) - «Просто про гроші», (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:PUMB+SM101+2021_T1/about), Фінансовий сенсей

(<https://osvita.diia.gov.ua/courses/finansovyy-sensey>), Дружні цифрові фінанси (<https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-finance>), може бути зараховано як 10 балів з тем 1, 3, 5, 6-8, 10. Проходження онлайн-практики в одному із банків (наприклад, <https://kek.edu.ua/news/bezkoshtovnij-onlajn-kurs-ukrsib-praktyka-online/>) теж може бути зараховано як 10 балів із зазначених вище тем.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але не пізніше 1 грудня та 1 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів. За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf).

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;
- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів;
- перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів;
- подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.
- участь в Global Money Week – до 7 балів.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

Семестровий залік виставляється студенту за умови виконання ним завдань, передбачених силабусом освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60 балів. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Питання до екзамену

1. Банківська система: суть та місце в фінансово-економічній системі країни.
2. Принципи побудови та типи банківських систем.
3. Структура банківської системи України.
4. Банківські об'єднання.
5. Банківська інфраструктура.
6. Економічна сутність банку, стратегічна мета та принципи діяльності.
7. Функції комерційних банків.
8. Види комерційних банків.
9. Національний банк України: правові основи функціонування та місце в банківській системі України.
10. Організаційна структура НБУ.
11. Функції Національного банку України.
12. Суть емісії грошей та її види.
13. НБУ як регулятор готівкового грошового обігу.
14. Грошово-кредитна політика НБУ: основні засади та інструменти.
15. Сучасна грошово-кредитна політика і режим інфляційного таргетування.
16. Порядок реєстрації банків в Україні.
17. Процедура ліцензування банківської діяльності.
18. Вимоги і порядок відкриття відокремлених підрозділів українських банків.
19. Умови відкриття філій та представництв іноземних банків в Україні.
20. Організаційно-управлінська структура банку.
21. Банківські операції, послуги та продукти як невід'ємна складова діяльності банку.
22. Види та класифікація банківських ресурсів.
23. Склад, структура та джерела формування регулятивного капіталу банку.
24. Нормативи капіталу.
25. Значення регулятивного капіталу банку та його функції.
26. Залучений і запозичений капітал банку: суть, значення та відмінності.
27. Депозити як основне джерело формування залученого капіталу банку.
28. Депозитна політика банку та методи нарахування відсотків.
29. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, його статус, функції та завдання.
30. Суть, значення та характеристика запозичених банківських ресурсів.
31. Активи банку: сутність та класифікація.
32. Активні операції банку.
33. Сутність та види кредитних операцій.
34. Банківський кредит: суть, функції та принципи надання.
35. Класифікація банківських кредитів.
36. Характеристика грошового обороту та платіжної системи.

37. Безготівкові розрахунки та їх форми.
38. Порядок відкриття та обслуговування банківських рахунків.
39. Міжбанківські розрахунки. Система електронних платежів НБУ.
40. Операції банків з платіжними картками.
41. Касові операції банків.
42. Діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів.
43. Емісійні операції банків.
44. Інвестиційні операції банків з цінними паперами.
45. Нормативи інвестиційної діяльності банків.
46. Банківський портфель цінних паперів: сутність та види.
47. Етапи інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів.
48. Посередницька діяльність банків на фондовому ринку.
49. Інвестиційні ризики.
50. Валютні цінності та валютні операції.
51. Порядок здійснення валютних операцій банками.
52. Види валютних операцій.
53. Валютні обмеження.
54. Валютне регулювання та валютний нагляд.
55. Ліміти відкритої валютної позиції банку.
56. Лізингові операції банків.
57. Факторингові операції банків.
58. Форфейтингові операції банків.
59. Трстові послуги. Послуги банків зі зберігання цінностей.
60. Гарантії та поручительства.
61. Банківське страхування (bancassurance).
62. Сутність фінансової стійкості банку та методи її оцінки.
63. Доходи, витрати та фінансові результати банківської діяльності.
64. Регулювання банківської діяльності.
65. Економічні нормативи регулювання діяльності банків. Нормативи капіталу.
66. Нормативи ліквідності.
67. Нормативи кредитного ризику.
68. Нормативи інвестування.
69. Спеціальні значення економічних нормативів.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Бали	Зміст
90-100	відмінно
83-89	добре
75-82	
67-74	задовільно
60-66	
0-59	незадовільно з можливістю повторного складання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Банківські операції: навч. посіб./ Н. І. Демчук, О. В. Довгаль, Ю. П. Владика. Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.
2. Банківські операції / Михайловська І. М., Олійник А. В.: навч. посібник. Львів «Магнолія 2006», 2017. 648 с.
3. Банківська система: підручник / О. М. Тридід, Б. В. Самородов, І. М. Вядрова та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 536 с.
4. Банківська система: навч. посіб. /О. І. Береславська, М. О. Кужелєв, Л. А. Ключко, О. В. Пернарівський та ін. / за заг. редакцією О.І. Береславської. Ірпінь, УДФСУ. 2018. 486 с.
5. Матвійчук Н. М., Стащук О. В. Банківська система: методичні рекомендації до написання курсових робіт. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2020. 28 с.
6. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. [3-тє вид., перероб. і доп.]. К.: КНЕУ, 2018. 608 с.
7. Банківські операції : підручник / О. В. Дзюблюк, Я. І. Чайковський, Н. Д. Галапуп та ін.; за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2019. 696 с.
8. Матвійчук Н. М., Мартинюк Р. Ф. Банківська система : конспект лекцій (електронне видання). Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. 2022. 121 с.

Додаткова

1. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 364 с.
2. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; К., 2019. 272 с.
3. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2015. 523 с.
4. Юнацький М. О. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Опорний конспект лекцій. ДонНУЕТ ім. М. ТуганБарановського, 2018. 305 с
5. Реверчук С. К. Банківська система: навч. підручник. Львів «Магнолія 2006», 2017. 400 с.

Інтернет-ресурси

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України № 368 від 28.08.2001 р. (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.nau.ua>.
2. Основні засади грошово-кредитної політики на 2022 рік та середньострокову перспективу. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-zasadi-groshovo-kreditnoyi-politiki-na-2022-rik-ta-serednostrokovu-perspektivu>
3. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-zasadi-groshovo-kreditnoyi-politiki-na-period->

voennogo-stanu

4. Офіційний сайт НБУ URL: www.bank.gov.ua.

5. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: постанова Національного банку від 17 вересня 2015 року № 615. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>

6. Положення про ліцензування банків : Постанова НБУ від 22.12.2018 № 149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#Text>

7. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.00 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

8. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>

9. Про Національний банк України: Закон України 679-XIV від 02.09.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

10. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України 4452-VI від 17.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>